

**НЕДОТРИМАННЯ ВИМОГ ТЕХНІКИ ФОРМОПРОЄКТУВАННЯ
ЯК ТЕНДЕНЦІЯ СУЧАСНОЇ ЗАКОНОТВОРЧОСТІ (НА ПРИКЛАДІ
ЗАКОНОПРОЄКТУ РЕЄСТР. № 15160 ВІД 09 СІЧНЯ 2026 РОКУ)**

Унесення до Кримінального кодексу (далі – КК) України [1] змін та доповнень протягом чверті століття його чинності призводить до поступового розбалансування цього кодифікованого акту, втрати ним системності, зменшення спроможності у виконанні його основного завдання – правового забезпечення охорони прав і свобод людини і громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки, довілля, конституційного устрою України від кримінально-протиправних посягань, забезпечення миру і безпеки людства, а також запобігання кримінальним правопорушенням. На превеликий жаль, ситуація, що склалася, певною мірою обумовлена недотриманням суб'єктами права на законодавчу ініціативу техніки нормопроекткування при підготовці тексту законопроекту, внаслідок чого має місце, зокрема, неповнота криміналізації, тобто визначення протиправності та караності не усіх посягань, про які повинна була б йти мова.

Законопроект реєстр. № 15160 від 09 січня 2026 року «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо встановлення конфіскації майна як покарання за злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку», далі – законопроект 15160 [2], має на меті, як зазначається у пояснювальній записці, підсилення основного покарання за злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку шляхом встановлення конфіскації майна як додаткового покарання за такі злочини.

Звісно, не можна заперечувати потребу в удосконаленні правового регулювання притягнення до кримінальної відповідальності за злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, так само як і необхідність встановлення покарання за них не лише у вигляді особистісних, а й майнових обтяжень для винної особи (тобто конфіскації її майна). Запровадження останньої як додаткового альтернативного кримінального покарання за такі злочини дійсно не тільки відповідатиме пункту «б» частини другої статті 77 Римському статуту Міжнародного кримінального суду [3] та законодавчій практиці низки іноземних держав, але й сприятиме більш ефективній реалізації принципів невідворотності,

індивідуалізації та справедливості покарання. Проте детальний аналіз цієї законодавчої ініціативи свідчить про недотримання засадничих вимог техніки нормопроекування та – як результат – неповноти реалізації заявленої мети.

Так, розробник законопроекту 15160 пропонує доповнити частину другу статті 59 КК України словами «миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку» (після слів «злочини проти основ національної безпеки України» та перед словами «та громадської безпеки незалежно від ступеня їх тяжкості»). Водночас, як відомо, норми про відповідні кримінально протиправні діяння розташовані в Особливій частині КК України в іншому порядку: спочатку злочини проти основ національної безпеки України (розділ I), потім – кримінальні правопорушення проти громадської безпеки (розділ IX) і останніми – кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку (розділ XX). Отже, законодавча ініціатива у цій частині не узгоджується із підпунктом «б» пункту 5 частини першої статті 34 Закону України «Про правотворчу діяльність», відповідно до якого норми права, що містяться у нормативно-правовому акті, викладаються, як правило, у хронологічній послідовності розвитку процесів у рамках відповідних суспільних відносин [4].

Що ж до неповноти реалізації мети, яку декларує суб'єкт права на законодавчу ініціативу, то пропонуючи доповнити санкції частин першої та другої статей 437, 438, 439, 442 та 442-1, статей 439, 440 та 441, частин першої та четвертої статті 447 КК України, розробник законопроекту 15160 чомусь залишає поза увагою інші норми розділу XX Особливої частини КК України. Маються на увазі статті, що криміналізують такі посягання проти миру як пропаганда війни (стаття 436), виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, глорифікація її учасників (частина перша статті 436-2), посягання на життя представника іноземної держави (стаття 443), злочини проти осіб та установ, що мають міжнародний захист (стаття 444). Адже щодо цих кримінально протиправних діянь можна висунути ті ж самі аргументи на користь доцільності встановлення додаткового покарання у виді конфіскації майна за їх вчинення – спричинення ними матеріальної шкоди основному та (або) додатковому об'єкту посягання, наявність корисливого мотиву, відповідність досвіду іноземних держав і міжнародно-правовій практиці. Крім того, за наявності конфіскації майна як додаткового покарання за виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів (стаття 436-1 КК України) її запровадження за діяння, передбачені статтями 436 та 436-2 КК України, що називається, напрошується сама собою, позаяк відсутність певного покарання у загальній та одній із спеціальних норм (та одночасна його в іншій спеціальній нормі) явно свідчить про неповноту криміналізації. Нарешті посягання,

передбачені статтями 443 та 444 КК України, так само зазіхають на міжнародний правопорядок (і так само можуть бути вчинені з метою отримання матеріальної вигоди, зокрема, на замовлення), як і піратство (стаття 446 КК України) чи найманство (стаття 447 КК України).

Підбиваючи підсумки, вважаємо за доцільне наголосити на потребі належного доопрацювання законопроекту 15160 та урахування висловлених зауважень.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квітня 2001 року № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 17.04.2026).

2. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо встановлення конфіскації майна як покарання за злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку : законопроект реєстр. № 15160 від 09 січня 2026 року. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/69873> (дата звернення: 17.04.2026).

3. Римський статут Міжнародного кримінального суду : ратифіковано законом України від 21 серпня 2024 року № 3909-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text (дата звернення: 17.04.2026).

4. Про правотворчу діяльність : Закон України від 24 серпня 2023 року № 3354-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text> (дата звернення: 17.04.2026).

Бурлака Владислав Васильович
старшого наукового співробітника
науково-дослідної лабораторії з
проблем протидії злочинності
Національної академії внутрішніх
справ, кандидата юридичних наук

ПРИМУСОВЕ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ У ПРАКТИЦІ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ

Сучасні збройні конфлікти актуалізують проблему кваліфікації примусового позбавлення волі як міжнародного злочину, що підлягає оцінці відповідно до стандартів Міжнародний кримінальний суд. У міжнародному кримінальному праві такі діяння розглядаються, як складова більш широких злочинних практик, спрямованих проти цивільного населення.

Ключовим джерелом правового регулювання є Римський статут Міжнародного кримінального суду (далі – Римський статут), який визначає незаконне позбавлення волі, як елемент як воєнних злочинів (стаття 8), так